

БРЕТ ХАРТ

Късметът на Ревящия лагер

Ревящия лагер жужеше като кошер. Едва ли поради сбиване, защото през 1850 година това не беше някаква новост, която може да привлече цялото селище. Опустели бяха не само златоносните участъци и изкопи, но и бакалията на Татъл се опразни от комарджиите, които – това още се помни – невъзмутимо бяха продължили играта си в деня, когато французинът Пийт и канаката* Джоу се гръмнаха един друг през бара в предното помещение. Целият лагер се беше стекъл пред една грубо скована хижа, която се намираше откъм външния край на сечището. Хората говореха тихо, но името на една жена не слизаше от устата им – „Сал, индианката чероки“. Тук всички добре я познаваха.

Може би колкото по-малко се каже за нея, толкова по-добре. Тя беше блудница и, уви, много голяма грешница. Но ето че единствената жена в Ревящия лагер се намираше в пълно изтощение точно когато отчаяно се нуждаеше от грижите на своя пол. Безпътна, разюздана и пропаднала, Сал лежеше в мъки, труднопоносими дори при женско състрадание и двойно по-

* Канака – коренното население на Меланезия и Полинезия.
– Б. пр.

тежки без сродна душа наблизо. Извечното проклятие* я беше застигнало в самота, което правеше наказанието за първородния грях още по-страшно. И може би в това се състоеше истинското изкупление на греха ѝ, защото в мига, когато най-много ѝ липсваха сестринска нежност и грижи, тя виждаше около себе си само полупрезрителните физиономии на мъжете. И все пак неколцина от зяпачите като че ли не бяха безучастни към страданията ѝ. „Лошо ти се пише, Сал“, помисли си Санди Типтън, докато гледаше мъките ѝ, и за момент забрави, че е скрил ас и два коза в ръкава си.

Случаят наистина беше необичаен. Смъртта често спохождаше Ревящия лагер, но раждането беше нещо ново за него. Понякога хора биваха прогонвани от селището, решително и безвъзвратно, но това беше първият случай, когато някой идваше в него *ab initio*** . Оттам и силното вълнение.

– Я влез там, Буре – провикна се важна особа с прякора „Кентък“ към един от зяпачите. – Влез и виж какво можеш да направиш. Ти повече отбираш от тия работи.

Изборът се оказа уместен. По други географски ширини Бурето минаваше за глава на цели две семейства и всъщност именно заради неуреденото му семейно положение Ревящия лагер – убежище на отвъргнати души – стана негов дом. Тълпата одобри предложението и Бурето прояви достатъчно благоразумие да се подчини на волята на мнозинството. Вратата се затвори след мъжа, по неволя хирург и акушер, а златотърсачите, които останаха отвън, запушиха лули и зачакаха изхода от събитието.

Групата наброяваше стотина души. Един или двама от тях бяха бегълци от закона, имаше закоравели

* Алюзия към библейското проклятие на Господ към Ева (Битие 3:16). – Б. пр.

** От самото начало (лат.). – Б. пр.

престъпници, но всички бяха луди глави. Външността на тези хора не издаваше нито характера, нито миналото им. Най-големият негодник сред тях имаше лице като от картина на Рафаело и буйна руса грива; комарджията Оукхърст, с меланхоличния си отнесен вид, напомняше на Хамлет, а най-храбрият от тях, на когото не му мигаше окото от нищо, беше само пет фута висок, говореше тихо и по-скоро приличаше на свенлива девица. Прозвището „главорези“ за тях бе по-скоро почетно звание отколкото характеристика. Възможно беше тук-там в Ревящия лагер на някой да му липсва по някоя дреболия – пръст, ухо или нещо друго, но тези малки недъзи не намаляваха общата му мощ. На местния здравеняк му бяха останали само три пръста на дясната ръка, а на най-добрия стрелец – едно-единствено око.

Така изглеждаха мъжете, които се бяха стълпили около хижата. Лагерът беше разположен в триъгълна долина между два хълма и една река. Навън водеше само стръмна пътека по билото на хълма срещу хижата, озарена сега от сиянието на изплувалата месечина. В родилните си мъки жената навярно бе видяла от гробия си одър как тази пътека се извира като сребърна нишка, докато се изгуби сред звездите над нея.

Накладеният огън от сухи борови клони направи хората по-разговорливи и малко по малко Ревящия лагер се върна към обичайното си лекомислие. Започнаха волни залагания за изхода от ситуацията. Три срещу пет, че „Сал ще премине някак през това“ и дори че детето ще оцелее; не липсваха и странични залози за пола и цвета на кожата на очаквания непознат. В разгара на споровете се чу възкликание сред онези, които стояха най-близо до вратата, и целият лагер трепетно се заслуша. Над стенанията на огъващите се борове, забързания ромон на реката и пращането на огъня отекна пронизителен гневен вопъл – вик, нечуван до-

сега в Ревящия лагер. Тозчас стенанието на боровете секна, реката укроти своя бяг и огънят замря. Сякаш самата природа се притаи и също се заслуша.

Целият лагер скочи като един! Някой предложи да взривят буре с барут, но с оглед на състоянието на майката надделяха по-разумните гласове и бяха произведени само няколко изстрела. Дали заради неумелата хирургическа намеса, или по друга причина индианката Сал бързо взе да гасне. След около час тя изкачи, така да се каже, трънливия път към звездите и напусна завинаги Ревящия лагер заедно с неговия грях и позор. Краят ѝ като че ли не ги разтревожи много, но тръгнаха догадки за съдбата на детето. „То ще оживее ли?“ – попитаха те Бурето. Отговорът беше колеблив. Единственото друго създание в селището от пола на индианката Сал, познало майчинството, беше една магарица. Някой изрази съмнение дали тя ще свърши работа, но все пак решиха да опитат. Оказа се по-лесно отколкото в древния случай с Ромул и Рем и очевидно не по-малко успешно.

След като приключиха с тези подробности, които отнеха още един час, вратата се отвори и нетърпеливата тълпа от мъже, които чинно се бяха наредили на опашка, влязоха един по един при новороденото. До ниския одър или пейка, където под одеялата рязко се очертаваше тялото на майката, стоеше чамова маса. Върху нея беше поставен сандък за свещи, а в него, повит в яркочервена фланела, лежеше най-новият жител на Ревящия лагер. До сандъка бе сложена шапка. Скоро стана ясно и нейното предназначение.

– Господа – обади се Бурето и гласът му прозвуча едновременно властно и официално самодоволно, – господа, моля, влизайте през предната врата, след това покрай масата и излизайте през задната врата. Шапката е на разположение на всеки, който иска да дари нещо на клетото сираче.

Първият от мъжете влезе с шапка, но като се огледа, бързо я свали и така неволно даде пример на другите след него. В такива общности и добрите, и лошите постъпки са заразителни. Докато шествието се нижеше, се дочуха и някои коментари – критики, насочени по-скоро към Бурето, който се бе взел твърде на сериозно в ролята си на разпоредител.

– Това той ли е?

– Доста дребен екземпляр!

– Тъмничък е като майка си!

– Пистолетът ми е по-дълъг от него!

Даровете бяха също толкова чудновати: сребърна табакера; испански дублон; флотски револвер със сребърна инкрустация; къс самородно злато; дамска кърпичка с много красива бродерия (от комарджията Оукхърст); брилянтна игла за вратовръзка; пръстен с брилянт (подсказан от иглата, със забележка от дарителя – „видях иглата и реших да кача мизата малко нагоре“); прашка; Библия (от неизвестен дарител); златна шпора; сребърна чаена лъжичка (за съжаление, монограмът не беше на дарителя); чифт хирургически ножици; ланцет; банкнота от пет британски лири и около двеста долара в златни и сребърни монети. По време на волните пожертвования Бурето запази леденото мълчание на покойницата, която беше от лявата му страна, и загадъчната сериозност на младенеца, който пък беше отдясно. Когато Кентък надзърна с известно любопитство в сандъка за свещи, детето се обърна, хвана конвулсивно протегнатия му пръст и го стисна здраво за миг. Мъжът доби глупав и смутен вид. По обветрените му бузи се разля лека руменина.

– Виж го, ти, проклетото малко дяволче! – възкликна той и освободи пръста си с такава нежност, каквато трудно можеше да се очаква от него. На излизане все още държеше пръста си разперен и го разглеждаше с любопитство. В крайна сметка внимателният ог-

лед предизвика същата забележка, която бе подхвърлил и по адрес на детето. Повтарянето на тези думи, изглежда, го забавляваше.

– Хвана ми пръста – обясни той на Типтън, показвайки му въпросния пръст. – Проклетото малко дяволче!

Чак след четири часа сутринта лагерът се оттегли за почивка. В хижата, където останаха да бдят неколцина мъже, гореше свещ и тази нощ Бурето изобщо не си легна. Нито пък Кентък. Той пи доста и с голямо увлечение разказваше преживяването си, завършвайки неизменно с характерната „благословия“ към новодошлия. Това сякаш го предпазваше от несправедливи обвинения в чувствителност, а Кентък всъщност притежаваше слабостите на по-силния пол. Когато всички си легнаха, той тръгна надолу към реката, подсвирквайки си замислено. После пое нагоре през дерето и мина покрай хижата, свирукайки си все така демонстративно безгрижно. Стигайки до една голяма секвоя, се спря за кратко и се върна по стъпките си, минавайки за пореден път покрай хижата. Когато беше на половината път до реката, пак се спря, а след това тръгна право към хижата и почука на вратата. Отвори му Бурето.

– Как вървят нещата? – попита Кентък, хвърляйки поглед към сандъка за свещи зад гърба на Бурето.

– Всичко е наред! – отвърна Бурето.

– Нещо ново?

– Нищо.

Последва неловка пауза. Бурето все още държеше ръката си върху дръжката на вратата. Тогава Кентък отново се сети за пръста си и го вдигна пред Бурето.

– То ми стисна пръста... проклетото малко дяволче! – рече той и се оттегли.

На другия ден Ревящия лагер устрои на индианката Сал такова недодялано погребение, каквото можеше

да си позволи. След като тленните ѝ останки бяха положени в земята на хълма, мъжете се събраха, за да обсъдят какво да правят с новороденото. Решението да го осиновят бе взето с единодушие и въодушевление. Но после веднага се запрепираха как точно да стане това. Забележително беше, че този път липсваха лични злостни нападки, без които не минаваше нито един спор в Ревящия лагер. Типтън предложи да изпратят детето в Рижото куче, лагер на четиресет мили от тях, където можело да се намери дойка. Но това неуместно предложение тозчас бе посрещнато с единодушна и ожесточена съпротива. Очевидно беше, че никакъв план, който предвиждаше раздяла с новата им придобивка, нямаше да бъде подкрепен.

– Освен това – заяви Том Райдър, – оная паплач от Рижото куче току-виж го разменила и ни пробутала някое друго бебе на негово място.

В Ревящия лагер, както и на всички други такива места, се отнасяха с недоверие към почтеността на останалите лагери.

Идеята да вземат дойка в лагера също срещна отпор. Някой изтъкна, че нито една порядъчна жена не би приела Ревящия лагер като свой дом и добави, че „жени от оня другия вид вече не им трябват“. Този непочтителен намек към покойната, макар и груб, показваше наченки на благоприличие, което беше първият признак за възраждането на лагера. Бурето не излезе с никакво предложение. Вероятно изпитваше известно неудобство да се меси при избора на свой приемник по длъжност. Но когато го попитаха за мнението му, заяви уверено, че двамата с „Джини“ – млекопитаещото, за което стана дума по-горе – все някак ще се справят с отглеждането на детето. В този план имаше нещо оригинално, смело и самопожертвователно, което се понрави на лагера. Бурето запази поста си. Бяха изпратени хора да купят някои неща от Сакраменто.

– Гледай да намериш най-хубавото – рече ковчежникът, пъхвайки торбичка златен прах в ръцете на куриера – с разните му там финтифлюшки, панделки и волани, по дяволите цената!

Колкото и да е чудно, детето оцеля. Свежият планински въздух на лагера сякаш компенсираше липсата на майчина милувка. Природата приюти сирачето до своята по-широка гръд. Може би прекрасният климат на Сиера Невада – този въздух, наситен с уханията на лековити билки; този божествен еликсир, едновременно ободряващ и животворен – му даваше сила или някаква неуловима химия превръщаше магарешкото мляко в калций и фосфор. Бурето бе склонен да вярва, че причината е във фосфора и добрите грижи.

– Аз и оная магарица – казваше той, – сме му станали баща и майка! – И после добавяше, обръщайки се към безпомощното вързопче пред себе си. – А ти да не вземеш някой ден да ни изоставиш!

Когато детето навърши месец, стана очевидно, че трябва да му дадат име. Дотогава го наричаха „Хлапето“, „Момчето на Бурето“, „Койота“ (намек за неговите гласови възможности) и дори „Проклетото малко дяволче“, както гальовно му викаше Кентък. Но всички тези прозвища им се струваха недостатъчно изразителни и скоро бяха отхвърлени по други съображения. Комарджиите и авантюристите са суеверни по природа и един ден Оукхърст заяви, че бебето е донесло „късмет“ на Ревящия лагер. И действително в последно време работите им бяха потръгнали. Затова единодушно избраха името „Късмет“ и добавиха пред него „Томи“ за по-голямо удобство. За майката никои не споменаваха нищо, а бащата бе неизвестен.

– Най-добре да раздадем картите още веднъж – каза философски настроеният Оукхърст. – Да наречем малчугана „Късмет“, та да му върви в живота!

Избраха и деня на кръщавката.

Читателят, добил вече представа за дръзката непочтителност на Ревящия лагер, лесно би могъл да си представи що за ритуал бе това. Ролята на церемониалмайстор се падна на някой си „Бостън“, всепризнат шегаджия, и събитието обещаваше да бъде изключително забавно. Този самобитен сатирик посвети два дни на това да превърне църковната служба във фарс с някои хапливи намеци към присъстващите. Спретнаха приличен хор и Санди Типтън бе определен за кръстник. Но след като шествието се придвижи с музика и знамена към горичката и детето бе положено пред някакво подобие на олтар, Бурето застана пред нетърпеливата тълпа.

– Не обичам да развалям веселбите, момчета – каза niskият мъж, гледайки открито останалите, – но тая работа не ми харесва. Защо ни е цялата тази клоунада, при положение че хлапето нищо няма да разбере от нея. А ако тука има други мераклии за кръстници, искам да знам кой има по-големи права от мен.

След речта на Бурето се възцари мълчание.

За чест на всички хумористи трябва да се отбележи, че първият, признал правотата на думите му, беше споменатият сатирик, който прекрати шегите си.

– Но – продължи бързо Бурето, възползвайки се от спечеленото преимущество – ние сме се събрали тук на кръщавка и такава ще има. По законите на Съединените щати и щата Калифорния и с Божията помощ те кръщавам Томас Късмета.

За пръв път името Господне не прозвуча богохулно на територията на лагера. Самото кръщение беше дори по-нелепо и смешно, отколкото можеше да го измисли сатирикът, но колкото и да беше странно, нито някой забеляза това, нито някой се разсмя. „Томи“ бе кръстен тържествено, сякаш се намираха в храм, после изплака и бе утешен, както си му е редът.

И ето че Ревящия лагер започна да се възражда. В селището почти неусетно настъпи промяна. Най-напред се преобрази хижата, отредена за Томи Късмета или просто „Късмета“, както по-често го наричаха. Тя беше най-добросъвестно почистена, а стените ѝ – варосани. После застлаха пода с дъски, окачиха завеси и сложиха тапети. А люлката от палисандрово дърво, която бе пропътувала осемдесет мили с муле, „удари всички останали мебели в земята“, по изрази на самото Буре. Така благоустрояването на хижата се превърна в необходимост. Мъжете, които често се отбиваха при Бурето да видят „как е Късмета“, изглежда, оценяваха промяната и конкуренцията в лицето на „бакалията на Татъл“, решавайки, че не може да изостава назад, се размърда и се обзаведе с килим и огледала. Отраженията в тези огледала на свой ред накараха обитателите на Ревящия лагер да се позамислят за хигиенните си навици. Бурето въведе своего рода карантина за всички онези, които се домогваха до честта и правото да подържат малко Късмета на ръце. Лишаването от тази привилегия жестоко унижи Кентък, въпреки че то бе продиктувано от съвсем разумни съображения, тъй като той – нехаен по природа и привикнал към волния живот на Дивия запад – бе започнал да се отнася към дрехите си като към втора кожа, която сменяше, също като змиите, чак когато тръгнаха процеси на гниене. Новите порядки обаче неусетно му повлияха и впоследствие той всеки следобед се появяваше с чиста риза, а лицето му сияеше така, сякаш бе минал през ритуално очистване. Не бяха подминати и правилата за нравствена и обществена чистота. Томи, чието съществуване, по общо мнение, преминаваше в непрекъснати опити да спи, се нуждаеше от тишина. Виковете и крясъците, дали на лагера злополучното му име, бяха забранени в близост до хижата на Бурето. Златотърсачите

разговаряха там шепнешком или пушеха безмълвно и важно като индианци. По някакво негласно спора-
зумение секнаха и ругатните в тези свещени предели,
а обичайните възклицания като „Да му се не види
и късметът!“ или „Ама че проклет късмет!“, отско-
ро придобили обидно звучене, напълно изчезнаха.
Пеенето не беше забранено, защото се смяташе, че
то има успокояващ и утешителен ефект. Така една
песен, изпълнявана от Морския Джак, каторжник от
австралийските колонии на Нейно Величество, бързо
се наложи като приспивен напев. Това беше печален
разказ за подвизите на „Аретуза с нейните седемдесет
и четири топа“ в приглушена миньорна гама, който
завършваше с протяжен затихващ рефрен: „На бо-о-
о-рда на Арету-у-за.“ Наистина беше чудна гледка
да видиш как Джак люлее Късмета, все едно в такт с
поклащането на кораба, припявайки монотонно тази
моряшка песен! Дали заради ритмичното полюшване
на Джак, или дължината на песента му – тя съдър-
жаше деветдесет куплета, които той добросъвестно
изпълняваше до тъжния им финал, – но обикновено
пеенето постигаше желания резултат. Докато бардът
пееше, мъжете се излягаха под дърветата в меката
лятна здрачевина, пушеха лулите си, попиваха неж-
ните звуци и над целия лагер витаеше странното усе-
щане за безметежно щастие.

– Все едно си в рая – замислено рече Кокни Си-
мънс, на когото всичко това напомняше за Гринуич.

През дългите летни дни обикновено отнасяха Къс-
мета в дерето, откъдето Ревящия лагер попълваше
златните си запаси. Там детето лежеше върху одеяло,
постлано върху борови клони, а мъжете работеха в
изкопите по-долу. Имаше неумели опити това кътче
да бъде украсявано с цветя и благоуханни вейки, а по-
някога носеха на Томи китки с орлови нокти, азалии
или тигрови лилии. Мъжете изведнъж осъзнаха, че в

тези наглед дребни неща, които толкова дълго време нехайно бяха тъпкали, има красота и скрит смисъл. Блестящата люспица слюда, късчето разноцветен кварц и лъскавото камъче от дъното на ручея станаха изведнъж красиви за прояснените им очи и неизменно биваха прибирани като подарък за Късмета. Удивително беше колко много съкровища криеха горите и склоновете, които „бяха подходящи за Томи“. Заобиколен от играчки, невиджани дори в приказния свят, той навярно бе доволен. Томи изглеждаше безметежно щастлив, макар че детинската сериозност и замисленост на кръглите му гълбови очи понякога тревожеха Бурето. Малчуганът беше винаги кротък и тих и дори се твърдеше, че веднъж, когато изпъзлял от „кошарата си“ – оградата от сплетени борови клонови около леглото му, – той тупнал по глава в меката пръст и останал така с вирнати крачета цели пет минути, запазвайки невъзмутимо спокойствие. Накрая го вдигнали, без дори да прохленчи. Колебая се дали е редно да привеждам тук многото други примери за интелигентността на хлапето, тъй като, за съжаление, те почиват единствено върху пристрастните свидетелства на неговите приятели. В някои от тях дори се прокрадваше и нотка на суеверие.

– Качвам се аз по склона – разказа веднъж Кентък, почти задъхан от вълнение – и какво да видя? В скута му кацнала една сойка... да пукна, ако лъжа, и той ѝ говори. Приказват си двамата дружески и си гукат... Същински херувимчета!

Независимо дали Томи изпъзляваше от „кошарата“ си, или лениво си почиваше под кичестия бор, на него му пееха птички, бърбореха му катерички и цветята цъфтяха за него. Природата му беше бавачка и другар в игрите. Заради него тя хвърляше слънчеви зайчета през листата и му изпращаше свежия полъх на ветреца, ухаещ на лавър и смола; секвоите полюшваха вър-

хари в дрямка, земните пчели бръмчаха и дори врани-те грачеха приспивно.

Такова беше златното лято на Ревящия лагер. Времето беше изобилно и късметът беше с тях. Разработените участъци носеха огромни количества злато. Лагерът ревниво пазеше правата си и се отнасяше подозрително към пришълците. Емиграцията вече не се поощряваше и за да направят изолацията си от външния свят още по-пълна, обитателите на Ревящия лагер предвидливо изкупили земите от двете страни на планината, която ограждаше долината като стена. Благодарение на това, както и на славата им на забележителни стрелци, златните им запаси останаха непокътнати. Куриерът, тяхната единствена връзка с околния свят, понякога разказваше дивни истории за лагера.

– Да знаете само каква улица имат там! – казваше той. – Онези от Рижото куче могат само да им дишат праха! Засадили са цветя и бръшлян пред къщите и се мият по два пъти на ден. С пришълците хич не си поплуват, но затова пък обожават едно бебе индианче.

Благоденствието на лагера породи желание за нови промени. Решиха напролет да построят хотел и да поканят едно-две порядъчни семейства да се заселят там, с идеята, че наличието на женско общество може да е полезно за „Късмета“. Саможертвата на тези мъже, които дълбоко се съмняваха в добродетелите и полезността на нежния пол, можеше да се обясни само с обичта им към Томи. Имаше, разбира се, и несъгласни. Но решението можеше да влезе в сила едва след три месеца и малцинството отстъпи с надеждата, че някакво непредвидено обстоятелство може да попречи на реализирането на този замисъл. Както и стана.

Зимата на 1851 година ще се помни дълго в Сиера Невада. Дебел сняг покри планината и ручейте станаха реки, а реките – езера. Всяка клисура и овраг се

превърна в пороище; по склоновете потекоха буйни потоци, които изтръгваха дървета от корен и носеха тиня и отломки из равнината. Рижото куче претърпя две наводнения, което беше предупреждение и за Ревящия лагер.

– Водата е докарала златото в тези дерета – каза Бурето. – Тя е била тук и може пак да дойде!

И същата нощ Северния ръкав изведнъж излезе от коритото си и заля триъгълната долина на Ревящия лагер.

Сред хаоса от прииждаща вода, паднали дървета, изпочупени клони и мрак, който сякаш се сля с водата, за да заличи красивата долина от лицето на земята, беше трудно да се открият хората от разрушеното селище. На разсъмване хижата на Бурето, която бе най-близо до речния бряг, я нямаше. По-нагоре в дерето намериха трупа на клетия ѝ стопанин. Ала Късмета – гордостта, надеждата и радостта на Ревящия лагер – бе изчезнал безследно. Мъжете се връщаха от търсенето с натежали сърца, когато някой извика от брега. Зовът бе дошъл от спасителна лодка малко по-надолу по реката. На борда ѝ имаше мъж и бебе – и двамата в пълно изтощение, които бяха намерени на около две мили отгук надолу по течението на реката. Познава ли ги някой? Възможно ли е да са тукашни?

Достатъчен бе един поглед, за да разпознаят Кентък, който лежеше там жестоко обезобразен, но все още притискайки Късмета на Ревящия лагер до гърдите си. Когато се наведоха над тази странна двойка, видяха, че детето е студено и издъхнало.

– Мъртво е – обади се някой.

Кентък отвори очи.

– Мъртво ли? – едва изрече той.

– Да, приятелю, и ти също умираш.

Лека усмивка озари гаснещия поглед на Кентък.

– Умирам! – повтори той. – Той ме взима със себе си... Кажете на момчетата, че Късмета сега е с мен.

И силният мъж, вкопчен в крехкото телце, както удавникът се хваща за сламка, се понесе надолу по призрачната река, която вечно носи своите води към неизвестното море.